

Laatdienst 3 april 2022

Vandaag houdt ons de onzichtbaarheid of de verborgenheid van God bezig, en niet alleen in de teksten en liederen. De werkelijkheid van nieuws en krant doen ons misschien nog meer dan anders stilstaan bij de ervaring van godverlatenheid, als je alles kwijt bent, je hele leven en moet wegvluchten uit Marioepol; als je niet te eten hebt in Somalië of op een andere manier onrecht lijdt.

In die laatste dagen van Jezus' levensweg komen zijn ogen en vragen dichter onder mijn huid: wat te doen, wat is nu nodig, waar in toont zich mijn geloof? Israël in de woestijn heeft het er moeilijk mee: is de Heer onder ons?, terwijl ze net werden bevrijd uit het land van de angst; kan die ervaring je klacht niet tot een heel terechte klacht maken? Zomaar vanzelf vertrouwt het godsvolk niet. Datzelfde is een vraag voor ons: is er onder ons vertrouwen te vinden?

Maar wat nou als de klacht terecht is...

Deze week werd door een van de vluchtelingen het heel kort en duidelijk verwoord, en kwam haar boodschap tussen alle overvloed van teksten en beelden in al zijn eenvoud binnen: een krachtige vrouw, middelbare leeftijd: we willen terug, ik wil mijn stad, mijn huis, alles wat ik opgebouwd heb, ik wil mijn leven terug.

Wat nou als de aanklacht terecht is...

Zelensky is in mijn ogen een sterk leider die zegt: steun mij, zie ons in deze benarde positie en doe meer; doe wat in eigen vlees snijdt omdat het nodig is; het kost wat, maar het moet met het oog op gerechtigheid voor mijn land en volk. Jullie hebben de vrijheid en democratie die je nú hebt óók moeten bevechten.

In de oude liturgie van de viering van Goede Vrijdag is er die aanklacht van de Eeuwige die zegt: toen ik dorst had, heb je me toen te drinken gegeven?

Wat kunnen wij hier van leren?

Op vele manieren kunnen we ons bewuster worden dat we verwend zijn. Maar dit bewust te zijn is een eerste stap, om vervolgens in een tweede stap te zoeken naar mogelijkheden, die betekenis toevoegen, door me in mijn keuzes van bijvoorbeeld tijdsbesteding, me in te zetten, - misschien opnieuw, diaconaal, vrijwillig, ieder in de eigen kwaliteiten en mogelijkheden natuurlijk.

Soms kunnen aanklachten onterecht lijken, zoals ook hier in de toonzetting in Exodus. Onderweg met Mozes mort het volk en wil zelfs terug naar Farao, wat God verhoede. Maar als je nog eens leest is dat toch niet het geval: de mensen hebben echt verschrikkelijke dorst en dreigen om te komen.

Maar het is wél zo: dreiging, angst en tekort roept vaak niet het beste in mensen wakker. En het vertrouwen in een nog tamelijk onbekende god, die als naam draagt: Ik ben, die ik zal zijn, is te weinig concreet nu er dorst is. Zoals ook een belófte van recht pas overtuigt als het recht gedáán wordt, zo gaat dat hierin ook. Een leider als Mozes heeft zijn handen er vol aan, met die verwijten aan hem en daarmee aan zijn god.

En dan komt er een veelzeggende opdracht van de Eeuwige. Met dezelfde staf waarmee Mozes op de Nijl sloeg, toen een van de plagen in Egypte farao tot andere gedachten moest brengen en dé vruchtbare rivier bij uitstek totaal levenloos maakte, daarmee moet hij, als leider van het volk, samen met enkele oudsten voorop gaan en de weg leren van geloof houden, ook bij zoveel weerstand.

Toen werd het water van de Nijl onvruchtbaar en nu moet Mozes slaan op een rots, toppunt van ónvruchtbaarheid. Onmogelijkheid mag je het wel noemen denk ik. Een rots kan toch geen water geven?

Als ik dit naar nu zou vertalen:

In hoeverre is er in en onder ons geloof in de tot nu toe onmogelijke wending, dat het mogelijk is om honger en dorst naar gerechtigheid en recht van Oekraïne maar ook van een land als Somalië waar grote honger heerst, te ondersteunen en te helpen? De weg door de woestijn gaan is een weg gaan van leren dat er water uit de rots en brood uit de hemel zullen zijn voor onderweg. Anders gezegd: dat er in zal worden voorzien. Maar de weg van geloven loopt dus langs de stations van weerbarstige weerstand.

Toch is er een teken van hoop: want Horeb wordt genoemd en dat zet je op het spoor van de levensregels van God, de tien woorden die de dorst naar recht kunnen lessen. Het is een krachtige bedding voor de wilde stroom van crisis op crisis die het leven voor velen is.

Als het volk moet overleven in een situatie van dreiging en van aangevallen worden, als het doelwit wordt van een vernietigende tegenkracht, Amalek of Farao, de sterke die de zwakke om zeep wil helpen, dan is juist de mentale kracht van het volk en van wie haar leidt wezenlijk. Houdt die een recht rug en zal de Naam van de Heer zich zo in en te midden van hen laten zien?

Nog maar eens die centrale vraag:

Waar zal God zichtbaar en voelbaar worden onder en in ons?

Hoe sterk ben ik in staat te blijven zoeken en vechten in het spoor van de Stem van die wonderlijk vreemde God, die Vrede wil, vrijheid en kracht wil brengen door onze daden heen?

Als ik het evangelie erbij betrek, het verhaal van de Zoon der Mensen aan de macht gaat het daar allerminst om een rechtsspraak die de volken en mensen bedoelt allerlei angsten aan te jagen en de komst van het Rijk als de wereld van God tot een nachtmerrie zou maken: nee, ik zie veel meer

in het beeld van degene die zich als rechter op de troon bevindt, een lichtende figuur. Ik mag er Jezus in zien, deze Mensenzoon en dan is er daar geen sprake van een kille harde dictatoriale duistere rechter, maar is hier veel meer sprake van een sterke herder, een koning op de troon die recht doet,

door zelf te onderscheiden tussen schapen en bokken en daardoor recht en veiligheid inbouwt voor de schapen, voor de rechtvaardigen, voor wie zwak was. In dat beeld van die mensenzoon bespeur ik een God die zélf lijdt, en die de pijn van het leven kent en in zich draagt. Een Levende Liefde die mijn pijn ziét. Voor mij betekent dat godsbeeld een god die troost omdat mijn hoop wordt gevoed: Wie dat ontdekt, ontdekt wat hij kan doen. De Levende Liefde, God in haar barmhartigheid is een werkwoord. En daarom, met enige regelmaat, lees ik nog graag wat Vaclav Havel daarover ooit heeft geschreven, en daarmee wil ik afsluiten:

Diep in onszelf dragen wij hoop. Als dat niet het geval is, is er geen hoop. Hoop is een kwaliteit van de ziel en hangt niet af van wat er in de wereld gebeurt.

Hoop is niet voorspellen of vooruitzien. Het is een gerichtheid van de geest, een gerichtheid van het hart, verankerd voorbij de horizon.

Hoop in deze diepe en krachtige betekenis is niet hetzelfde als vreugde omdat alles goed gaat, of bereidheid je in te zetten voor wat succes heeft.

Hoop is ergens voor werken omdat het goed is, niet omdat het kans van slagen heeft.

Hoop is niet hetzelfde als optimisme; evenmin de overtuiging dat iets goed zal aflopen. Het is de zekerheid dat iets zinvol is onafhankelijk van de afloop, onafhankelijk van het resultaat

Bert Griffioen,
april 2022